

Zveza Ljudskih Tradicijskih Skupin Slovenije
Slovenian CIOFF® National Section

Bilten

Št. 2, letnik XIX.

april 2022

Vsebina

<i>dr. Bruno Ravnikar:</i>	Obglavljeni koranti	3
<i>Klara Golić:</i>	Kresovci v Hercegovnem	4
<i>Marta Gombač:</i>	Maroltovci na Expu v Dubaju	5
<i>Klara Golić:</i>	Kresovci v Dubaju	7
<i>A. Sašo Zupan:</i>	Razstava ljudskih glasbil sveta v Šenčurju	8
<i>Tomaž Gantar:</i>	Substituti	9
	Napoved prihajajočih dogodkov	11
<i>Foto: Spirit Slovenija:</i>	AFS France Marolt in FD Kres v Dubaju	12

Bilten je brezplačno glasilo članov Zveze ljudskih tradicijskih skupin Slovenije in izhaja štirikrat letno.

Naslov: Zveza ljudskih tradicijskih skupin Slovenije
Glavni trg 7
p. p. 173
4000 Kranj
e-pošta: cioff-slovenia@cioff.org
internet: www.zltss.si

Bilten ureja Uredniški odbor:
glavna urednica mag. Janja Ravnikar
član Božidar Fabjan
član Štefan Huzjan

Bilten se nahaja tudi na spletni strani ZLTSS: www.zltss.si.

Vsebina člankov izraža avtorjevo mnenje in ne mnenja uredniškega odbora.

Naslovnica: Golnik. Valvasor: Slava Vojvodine Kranjske.

Obglavljeni koranti

Minil je letošnji pustni čas in po naših domovih so se zadnje dneve oglašali otroci, preprosto našemljeni in ponižno spraševali, če imamo kaj za pusta – hrusta. Verjetno so marsikje prejeli kakšne malenkosti, katere so si kasneje razdelili. Ta skromen običaj pomeni ostanek naše nesnovne kulturne dediščine, ki se je s časom ohranjala in spreminjala v naši družbi. Ti otroški obhodi se v zadnjih letih niso v ničemer spreminjali, saj so enaki tistim, v katerih sem v prvi polovici prejšnjega stoletja kot pobič sodeloval tudi sam.

Dr. Niko Kuret je v svojih štirih knjigah *Praznično leto Slovencev* podrobno opisal šege in navade, ki so nekoč spremljale našega človeka od pomladi pa vse do zime. Tako je že v samem začetku povezal začetek leta s pustnimi običaji v Sloveniji. Vredno je ponovno prelistati teh 73 strani in se spomniti, kaj so naši predniki pred 100 leti prenašali na svoje potomce. Posebej zanimiv je opis korantije s Ptujškega polja. Osrednja šema je seveda korant, ki je oblečen v narobe obrnjen ovčji kožuh, prepasan z verigo, na kateri visi vrsta velikih kravjih zvoncev. Na glavo si posadi strašno kosmato kapo, ki mora zakrivati ves obraz. Kvišku štrlita dva goveja rogova, ki nosita šope perja in trakove iz pisanega svilenega papirja, medtem ko sta na vsaki strani navzven pritrjeni vranja ali puranja perut. V orokavičeni roki drži korant ježevko – palico, ki je na enem koncu ovita z jezevo kožo in služi kot obrambno orožje. Za koranta je največja sramota, če mu kdo sname kapo, zato mu služi v obrambo ostra ježevka. Ta kratek opis se nanaša na čas pred drugo svetovno vojno. Po njej so se začele razmere boj ali manj pospešeno spreminjati.

Med svojimi obhodi so skupine korantov pogosto zašle v domače gostilne, kjer so jih domačini častili s pijačo. Če so hoteli popiti ponujeni kozarec vina, so morali sneti kape in se tako dovolili spoznati. Vljudnost in prijateljstvo sta včasih tudi zahtevala, da se z gostitelji

rokujejo, pri čemer so sčasoma rokavice postale odveč. Ti dve spremembi sta močno vplivali na prvotno zahtevo, da ostane nosilec maske neprepoznan. Na drugi strani so se pojavljali koranti tudi izven obrednega pustnega časa. Zanimiv primer predstavljajo njihovi obiski na vsakoletni skakalni prireditvi v Planici. S kapami obšenimi na hrbtu kot nahrbtnik rožljajo s svojimi zvonci in nastavljajo svojo obglavljeno identiteto televizijskim kameram. Da jim v taki obliki nič ne ovira popivati, je seveda razumljivo – skupaj z vsemi znanimi posledicami. Koranti so pričeli sprejemati tudi vabila za prikazovanje izven obrednega pustnega časa na domačih in mednarodnih prireditvah, kar ocenjuje dr. Niko Kuret kot pospešen notranji razkroj korantije.

Našemiti se v koranta je bil nekoč sen slehernega fantiča na Dravskem polju, samo šemljenje pa je bilo od nekdaj dovoljeno le moškim in fantom. Kuret ocenjuje kot propadanje starosvetnega življa, če se pojavljajo kot koranti otroci, ali pa še bolj, če se mednje pričnejo mešati tudi našemljene ženske. Štajerski koranti imajo v zadnjih letih navado (ne običaj!), da obiščejo v pustnem času državne ustanove v Ljubljani in drugih krajih Slovenije. Lepe posnetke smo lahko zasledili tudi v letošnjem letu. Na njih so celo ženske brez obveznih korantovih kap – prostovoljno obglavljene in prepoznane!

dr. Bruno Ravnikar, predsednik strokovnega sveta ZLTSS

Kresovci v Hercegnovem

Člani Folklornega društva Kres iz Novega mesta smo od 25. 2. do 27. 2. 2022 gostovali v črnogorskem Hercegnovem, kjer smo s svojimi nastopi popestrili 53. Praznik mimoz.

Hercegnovi, ki velja za pobrateno mesto Novega mesta, nas je očaral s prečudovitim vremenom in okolico, predvsem pa z neverjetno gostoljubnostjo ter prijetno in hvaležno publiko. Gledalci so navdušeno sodelovali tako na dnevnih animacijah oziroma »mini« nastopih na ulicah kot tudi na večernem koncertu, ki se je odvijal v dvorani Park. Nastopati pred publiko, ki tako iskreno sodeluje in uživa v programu, je izjemna čast in priložnost, ki s pozitivno energijo napolni prav vsakega plesalca ali godca.

Velika pohvala gre tudi organizatorjem dogodka, saj je bil res dobro organiziran, tako uradni del dogodka kot tudi prosti čas. V soboto so za nas tako organizirali tudi prijeten izlet z ladjico do Kotorja, kjer smo si ob dobri hrani lahko ogledali naravne in druge lepote črnogorske obale.

Gostovanja so za nas folklornike vedno nekakšna češnja na vrhu torte letnega prizadevanja in »garanja«, razmere zadnjih let pa nam žal gostovanj niso dopuščale. Zato smo izredno veseli in ponosni, da smo lahko v svet, čeprav samo za tri dni, ponovno ponesli našo prelepo kulturno zapuščino, hkrati pa uživali v odkrivanju in spoznavanju novih krajev in ljudi.

Klara Golič

Maroltovci na Expu v Dubaju

Akademsko folklorna skupina France Marolt se je na Expo 2020 v Dubaju odpravila v dveh skupinah. Prva skupina je odšla že v četrtek, 3. februarja 2022. Sestavljali so jo štirje plesalci in dva člana glasbene zasedbe. V dveh dneh so s svojimi številnimi nastopi popestrili krajše predstavitve slovenske kulture na slovenskem paviljonu

ter dodobra ogreli plesišče za drugo ekipo osmih plesalcev in dveh članov glasbene zasedbe, ki so se na pot odpravili v soboto, 5. februarja.

V naslednjih dneh smo plesalci in glasbeniki Akademске folklorne skupine France Marolt na slovenskem paviljonu z več nastopi dnevno navduševali tujo in domačo publiko. Ni manjkalo prijetnih in navdušenih pogledov, prijaznih nasmehov, pohval, komentarjev in fotografij.

Na slovenski kulturni praznik, Prešernov dan, je Expo 2020 slovenskemu paviljonu namenil prav posebno pozornost. V dopoldanskih urah smo slovenski umetniki, poleg AFS France Marolt še vokalna skupina Jazzva, sopranistka Tajda J. Turner in harmonikar Marko Hatlak ter recitator Isaak Hrovatin, s kulturnim programom popestrili osrednjo slovesnost ob slovenskem kulturnem dnevu. Maroltovci smo nastopili s koreografijo *Tri mazurke*.

V popoldanskih urah je Expo 2020 slovenskemu paviljonu omogočil še izvedbo koncerta na Al Wasl trgu, na osrednjem, največjem in najeminentnejšem odru Expa 2020. Plesalci in glasbeniki Akademске folklorne skupine France Marolt smo z ostalimi slovenskimi glasbeniki pripravili daljši, petinštirideset minutni koncert. Na velikem, z veličastno kupolo pokritem odru, smo se Maroltovci predstavili s kar štirimi plesnimi točkami; *Bi al ne bi*, *Tri mazurke*, *Plesi iz ljubljanskega predmestja* in s plesi iz Mežiške doline. Pred, med in po odplesanih koreografijah smo lahko na tribunah opazili številne slovenske zastavice, navdušene aplavze in vzklike, namenjene vsem slovenskim ustvarjalcem. Seveda so tudi nam ob pogledu na tribune žarele oči in nasmehi.

Poleg nastopov smo si vzeli tudi čas za ogled Expa 2020, kjer se je predstavilo kar 192 držav s celotnega sveta. Vsaka izmed držav je predstavljala svoje posebnosti in zanimivosti, ogledali smo si paviljone,

ki so nas najbolj zanimali, za ogled celotnega Expa pa je seveda manjkalo časa.

Skupaj smo odšli na ogled dubajskih znamenitosti: enega izmed najbolj znanih in najdražjih hotelov na svetu *Burj Al Arab*, najvišjo stolpnico na svetu *Burj Khalifa*, ogledali smo si tržnico zlata ter se odpeljali na adrenalinsko vožnjo po puščavi, kjer ni manjkalo lepih razgledov in številnih fotografij. Skozi okna nadzemne železnice smo videli številne zanimive in nenavadne stavbe, med drugim tudi manj znana Muzej prihodnosti (*Museum of Future*) ter *The Dubai Frame*.

V četrtek, 10. februarja 2022 smo se člani Akademске folklorne skupine France Marolt vrnili v Slovenijo. Po enaindvajsetih odple-sanih nastopih v šestih dneh nam bodo zagotovo najbolj ostali v spominu tisti, odple-sani na glavnem prizorišču Al Wasl Plaza. Pri-ložnost nastopati in predstavljati našo državo ter kulturo na sloven-ski kulturni praznik na tako mogočnem in svetovno znanem prizori-šču nam je bilo vsem nastopajočim v veliko čast in ponos.

Marta Gombač

Kresovci v Dubaju

Tudi člani Folklornega društva Kres iz Novega mesta smo gostovali na slovitem Expu 2020 v Dubaju. V obdobju med 16. 3. 2022 in 21. 3. 2022 smo raziskovali lepote in znamenitosti Dubaja, obenem pa obiskovalce Expa navduševali s slovensko kulturo.

Kresovci smo se obiskovalcem slovenskega paviljona predstavili v petek, soboto in nedeljo, vsakokrat smo odplesali po tri »mini« nastope, razen v soboto, ko smo dodatno zaplesali še županom in ostalim predstavnikom jugovzhodne regije, ki so ravno tako v tem

času gostovali na Expu. Tako župani kot ostali obiskovalci, katerih ob rekordnem obisku slovenskega paviljona res ni bilo malo (v soboto je paviljon obiskalo več kot 8000 obiskovalcev), so z navdušenostjo in bučnimi aplavzi pozdravili naše nastope. Največji aplavz so vsako-krat poželi naši najmlajši plesalci, ki so s prikupno plesno postavi-tvijo navdušili prav vse. Poleg otroške zasedbe so se na Expu pred-stavili še naši tamburaši, pevci ter plesalci in godci vodilne skupine.

Organizacija slovenskega paviljona in Expa na sploh je bila na iz-jemno visokem nivoju, navdušila nas je prijaznost in ustrezljivost domačinov in obiskovalcev ter izjemen občutek varnosti in sprejeto-sti. Kresovci smo izjemno veseli in ponosni, da smo imeli čast in priložnost nastopiti in sodelovati pri tako pomembnem svetovno znanem projektu, ob tem pa v svet ponesli tudi delček naše kultur-ne zapuščine.

Klara Golić

Razstava ljudskih glasbil sveta v Šenčurju

Naslovno razstavo smo člani Folklornega društva Kranj od 8. do 27. februarja letos postavili tudi v muzeju v Šenčurju. Pri postavitvi so nam pomagali člani AFS Ozara in ZKD iz Kranja. Zaradi situacije ni bilo množičnega obiska, smo pa poslali povezavo na spletno stran ZLTSS Osnovni šoli Šenčur in Glasbeni šoli Piano forte za uporabo pri pouku glasbene vzgoje. Prejeli smo precej pozitivnih odmevov o zanimivosti te razstave, tudi zaradi QR kod, ki so na vsaki sliki ob glasbilu in je vsak obiskovalec z njenim skeniranjem lahko poslušal tipičen zven oziroma glas tega glasbila.

Aleksander Sašo Zupan

Substituti

Pred leti sem v Biltenu že pisal o substitutih kot odgovor na članek Štefana Huzjana »Doping v folklorni dejavnosti«, ki se je osredotočil na 'tekmovalno' plat folklorne dejavnosti. Moj odgovor o t. i. substitutih je bil sicer mišljen širše o pojavu in uporabi substitutov na sploh in ne le v smislu tekmovalnih srečanj folklornih skupin. Ker sem bil takrat označen kot zagovornik 'dopinga' in ker so srečanja po dveh letih premora spet pred vrati, naj malo obnovim svoje razmišljanje.

Delovanje folklornih skupin je seveda precej kompleksno. Poleg primerne članstva plesalcev in glasbenikov mora skupina imeti tudi ustrezen fundus folklornih kostumov in svojega (umetniškega) vodjo oz. mentorja. Skupina lahko uporabi substitute v dveh primerih: kadar z njimi zapolnjuje morebitne odsotnosti ali pa kadar želi preseči svoje obstoječe zmožnosti.

Substitute skupine sicer večkrat uporabljajo v svojih (letnih) produkcijah, ko želijo enkratno pokazati nekaj več kot svoj redni t. i. železni repertoar. V takih primerih bi uporabo substitutov lahko označil kot upravičeno. Vsekakor pa naj skupine stremijo k temu, da dolgoročno ne bi bile odvisne od substitutov, ampak bi se lahko zanesle na svoje (redne) člane. Uporaba substitutov naj bi bila torej nekaj izjemnega in kratkoročnega.

Štefan Huzjan se je v svojem članku omejil le na »izposojanje plesalcev« oz. plesnih parov, čeprav več 'dopinga' poteka pri drugih funkcijah. Največkrat so to izposojeni glasbeniki, pevci, igralci, kostumi ali pa zunanji strokovni sodelavci, kot so koreograf, pevovodja, kostumograf oziroma šivilja ... Očitno torej šele pri 'plesalcih na tekmovanju' potegnemo črto.

Absolutno se mi ne zdi prav, da se skupine na ocenjevanjih oz. preglednih srečanjih predstavijo boljše, kot so sicer, čeravno me predsedniki skupin, pa tudi sami člani, vedno prepričujejo v nasprotno, saj si želijo uspeha, ugleda, napredovanja, nenazadnje boljšega financiranja, kar je seveda po svoje tudi razumljivo. Absolutno sem proti, da se za ta 'tekmovanja' izloča svoje plesno in pevsko slabše člane in se jih nadomesti z zunanjimi. Včasih so to kar nekdanji člani skupine, včasih boljši člani drugih folklornih skupin.

Drugo vprašanje je, ali ocenjevalec oziroma selektor sploh lahko presodi, kdaj gre za uporabo substitutov. Strokovni spremljevalci pravijo, da ocenjujejo program in ne skupine kot take. Torej ocenijo le to, kar vidijo v danem trenutku. Bi bilo potrebno substitute pred tekmovanjem prijaviti? Bi bile skupine tako iskrene in bi uporabo substituta prostovoljno prijavile? Skupine trenutno niso nagrajene, če nastopijo brez substitutov, prej obratno. Kako bi v tem primeru kategorizirali člane, ki bolj ali manj redno delujejo v več skupinah?

Skratka, s substituti ali brez, namen vsake skupine in njenih članov je v prvi vrsti dober nastop. Vsekakor so primeri, ko je uporaba substitutov tudi dobrodošla, kot je to v primeru nadomeščanja ne-načrtovane odsotnosti, da skupina nastop sploh lahko izvede, neupravičena pa se mi zdi uporaba substitutov z namenom doseganja boljše ocene skupine oz. napredovanja v sistemu izbora. Substitutov tudi ni kar tako enostavno dobiti in jih vključiti, čeprav se morda to sliši kot enostavna rešitev. Na kratek rok, projektno, morda substituti skupini res omogočijo dvig kakovosti nastopa ali kontinuiteto delovanja, a vsi vemo, da dolgoročno ne moremo biti odvisni od muhastih zvezd.

Tomaz Gantar

Napoved prihajajočih dogodkov

70. letni koncert Akademске folklorne skupine Ozara Kranj bo skupina obeležila 4. junija 2022 v Letnem gledališču Khiselstein v Kranju.

Festival 58. Jurjevanje v Beli krajini bo potekal od 22. do 26. junija 2022 v Črnomlju na tradicionalni lokaciji v Jurjevanjski dragi. Pri folklornem programu bodo sodelovale belokranjske skupine, dve skupini iz drugih koncev Slovenije, dve skupini iz Črnomlju pobratenih občin s Hrvaške ter skupini iz Argentine in Slovaške.

34. Folkart v Mariboru se bo odvijal med 28. 6. in 2. 7. 2022.

Foto: AFS France Marolt (zgoraj) in FD Kres (spodaj) v Dubaju
(foto: SPIRIT Slovenija)